

:: Izhaja vsak petek dopoldno. ::
Naslov: TRST - TRIESTE
CASELLA CENTRO 37
:: ali pa: Via Imbriani 9/III. ::
— o o —
Izdaja: konsorcijski MALEGA LISTA

MALI LOT

TEDNIK ZA NOVICE IN POŠTO

Steno
ALI LIST - Trieste - C. C. con la Posta
O. KNJIZARNA
cena leta 20 lir
TA (1)
Gdg. urednik: IVAN PRESEL

Mali koledar.

Petek, 27. avgusta: Jožef; Gebhard. — Sobotna, 28.: Avgustin; Hermes. — **Nedelja, 29.:** Obglavljenje Janeza Krstnika. — Ponedeljek, 30.: Roza; Feliks. — Torek, 31.: Rajmund; Izabela. — Sreda, 1. septembra: Egidij (Tih). — Četrtek, 2.: Stefan; Maksima. — Petek, 3.: Erazma; Dorotheja.

MALE NOVICE

Smrtna kosa.

Dne 17. avg. je umrla v Bernu pri Pazinu ga Marija Ida Zlatič, žena g. učitelja Marka Zlatiča, hči bivšega poslanca Franja Flega. Bolehala je več kakor pol leta. Dosegla je komaj starost 37 let in zapustila šestero nedoraslih otrok. Vzor ni krščanski ženi in materi naj sveti večna luč. Potrti rodbini naše iskreno sožalje.

Fran Bevk na svobodi.

Slovenski pisatelj Fran Bevk je odšel 4mesečni zapor, o katerem smo svedeli. Sedaj je zopet prost in mu želimo, da z novo močjo pristopi k delu za kulturno povzdigo naroda.

Kdaj bodo nabori.

Naborna komisija je objavila za tržaško pokrajino sledeči spored: Postojna in Kača vas 11. septembra, Bukovje in Košana 13., St. Peter 14., Slavina 16., Šmihel 17., Hranovice 18., Senožeče, Dolenja vas, Sinadole, Laze, Famlje, Britof, Vreme 21., Sežana, Avber, Kopriva, Lokve 23., Dutovlje, Naklo, Rodik 24., Povir, Repentabor, Štjak, Skopo 25., Zgonik, Storje, Tomaj 27., Tržič 29., in 30., Nabrežina, Doberdob, Devin 1. oktobra, Mavhinje 2., Sempolaj, Slivno 5. Mile 11. in 12., Dolina 13., Trst od 14. oktobra do 1. decembra.

Postojnska jama.

Jamska uprava sporoča, da bo v jami velika jesenska veselica dne 5. septembra. Spored bo zelo raznovrsten. Posloval bo tudi poseben podzemeljski poštni urad in razglednice bodo dobile jamski pečat. V času od 4. do 10. septembra bo veljala za Postojno polovična cena na železnici z vseh postaj Treh Benečij. Vsak potnik ima pravico prekiniti vožnjo štirikrat tekom teh šestih dni.

Tržaški vinogradniki.

Kdor ima vinograd znotraj mestne dacije, mora do konca tega meseca naznati, koliko grozdja bo pridelal. Za to napoved so posebne tiskovine, ki se dobe na užitniškem uradu (Ufficio Daziario Centrale). Tam se te tiskovine dobe in tam se tudi popisane oddajo. Kdor napovedi ne bi naredil, ga lahko zadene kazen.

Gospod Pangalos.

Dne 27. junija lani je postal ministrski predsednik na Grškem. Za predsednika republike pa je bil admiral Konduriotis. Pangalos ni bilo dovolj, da je postal ministrski diktator, ampak je celo Konduriotisa zapodil in se izvolil za predsednika grške republike. Primerjali so ga z Musolinijem, a ga ne doseže. Pustil se je od Konduriotisa ujeti na nekem otoku; od tam so ga prepeljali z ladjo na otok Keratsini v izgnanstvo. To se je zgodilo v ponedeljek 23. avg. letos. V enem letu je bilo torej konec glorijskega.

Snop v Košani.

Pred mesecem se je ustanovilo snoparsko društvo v Košani. V postojnskem okraju je to tretji slovenski snop. Tajnik mu je košanski podežnat Premru.

Iz Nemške Avstrije.

Pozdrave so poslali: Vidic Ivan, Poljanec Ivan, Bratina Anton, Vidmar Franc, Žigon Avgust z Otlice, in Čibej Miroslav iz Dola.

Znamenita četrta obletnica

Kako vse na dan pride.

POROKA BREZ LJUBEZNI.

Čevljar Jožef Gašparini je bil doma v Fabcih pod župnijo sv. Ivana od Šterne. Ko je imel 24 let se je poročil z Ano Bratović iz sela Bratović pri Baderni. Ljudje povedo tako, da je bila ženska brez plemenitega čuvstva, lahkoživa in brezvestna. O njem govore, da je bil dober človek, delaven in skrben, a precej ljubosumen. Ker je hodil po hišah delat, je imela žena svojo prostost in jo izrabljala tako, da sta se večkrat sprla, ko se je on vrnil. Ona se je slednjič naveličala, zapustila moža ter se vrnila k svoji materi. A mož je ni mogel pozabiti: preprosil jo je, da se je vrnila k njemu.

NA SEJEM OBA, S SEJMA VSAK ZASE.

V Sv. Lovreču Pazenatičkem je bil 10. avgusta 1922. semenj in šagra. Gašperini in žena sta šla tudi tja pogledat po starem običaju. Ona je šla tudi plesat, kar pa možu ni bilo nič kaj povolji. Klical jo je, naj gre z njim, da se odpravita domov, a žena, segreta od vina in plesa, ni marala. Ostala je celo noč tam, on pa je šel sam domov. Zjutraj 11. avgusta je vstal in šel delat; šele po njegovem odhodu je žena prišla domov na dom. Tisti večer sta se najbrž hudo sporekla. Konec je bilo dveletnega zakona.

BEPI JE IZGINIL.

Kako je izginil? Tisto noč je šel z doma, nazaj pa ga ni bilo več. To so ljudje vedeli povedati, več pa niso vedeli, ali pa so se bali govoriti. Eni so začeli domnevati, da jo je morda potegnil čez mejo v Jugoslavijo. Njegov stric Tripar, ki ga je bil sirote izredil, ni verjel takih bajk. Sumil je, da se je zgodil zločin. Orožniki iz Baderne so na vse kraje iskali, celo neko jama, zvano Perinac, so pregledali, a našli niso nikjer nobenega sledu.

MAŠE ZADUŠNICE.

Tripar je bil prepričan, da je Bepi mrtev, čeprav ni bilo očitnega dokaza. Mesec potem, ko je Gašperinija zmanjkalo, naročili so sorodniki zanj črno sv. mašo, katero je opravil župnik v Sv. Ivanu.

Naši železničarji.

Od Tirskega morja iz Civitavecchia pošiljamo srčne pozdrave slovenski železničarji vsem staršem, bratom, sestram, prijateljem in vsem čitateljem Malega lista. Pernič Rudolf, Boršt; Frankovič Fran, Lokve; Škrk Emilij, Salež; Malnaršič Jakob, Matenja vas; Jogan Jožef, Gorenje pri Divači; Ozbič Jožef, Grobišče; Mihč Anton, Brišički; Košuta Jakob, Sv. Križ; Guštin Alojzij; Perhavec Fran, Sežana; Požar Fran, Povir; Tavčar Jožef, Merče; Košuta Fran, Sv. Križ; Simčič Andrej, Trst; Primec Jožef, Topolec. Z Bogom in na svidenje.

Lega dela.

V ponedeljek 23. avgusta je bil odprt nov Legin vrtec v Vrtojbi. Ta je tretji v mirenškem šolskem okrožju. Kmalu bodo tudi v Renčah in v Mirnu ustanovili enake vrtce; tista dva bosta menda odprta v oktobru.

V Buzetu bo imela Lega veliko veselico 29. t. m.

Goriški oblastniki.

Načelnik goriške policije, kom. Diaz, je odšel; njegovo mesto je prevzel dr. Greco. Odšel je tudi podprefekt Scotti, katerega nadomesti g. Anzà, dosedaj podprefekt na Voloskem.

Vsako leto je bila na dan 12. avgusta tudi maša obletnica. Tako je bilo tudi letos.

GOSPODA LAZI PO JAMAH.

V Trstu je turistovsko društvo «Società Alpina delle Giulie». To društvo pa ne si li samo na visoke vrhe, ampak tudi v globoke jame naših krških tal. Prav bližnjo župno cerkve sv. Ivana od Šterne, kjer se je brala maša obletnica za Jožefa Gašperinija, je v borovcu grda jama «Strašnica». Noter so zlezli trije gospodje 130 m globoko, seveda z vsemi pripravami, kakoršne taki seboj privlečejo. Opozorjeni so bili, predno so lezli noter, naj gledajo, če bi morda našli sledove človeškega trupla.

KOSTI V NAHRBTNIKU.

Na četrto obletnico, odkar je Bepi zginil, so raziskovalci stikali po jami; kake dve uri po maši obletnici so poslali po vrvi gor na svetlo nahrbtnik in v njem kupček človeških kosti. Ob eni popoldne so že bili na mestu orožniki iz Baderne, ki so ukazali, naj ostanki tam počakajo, dokler ne pride komisija. Ob 4. popoldne so prišli raziskovalci iz jame. Drugi dan pa je prišla sodnijska komisija iz Motovuna. Zdravnik je kosti pregledal. Zraven so bili tudi še čevlji; usnje je bilo dobro ohranjeno, le šivi so vsi prepereli in se razpustili.

KAJ POREČE ŽENA.

Poslali so po Ano, vdovo pokojnega čevljarja. Ko je videla siromašne ostanke moževega trupla, je začela jokati in naričati. Sodnik je je izpraševal, pa se je v odgovorih zapletala. Kmetje, tam okrog zbrani, so jo obtoževali, da je kriva moževe smrti. Orožniki so jo odgnali v zapor. Kmetom se je ob pretresljivem dogodku razvezal jezik in so razodeli oblastni svoje sumnje. Nekaj se je moglo sklepati iz odgovorov mlade vdove in tako so orožniki prijeli par osumljenih oseb. Zaenkrat stoji, da je bil čevljar ubit in vržen z dobrim premislekom v «Strašnico», 150 m od cerkve, kjer ga niso iskali, dokler ga niso po naključju našli jamski radovedneži. Ostalo bo razčistila sodna preiskava.

Kmetijska šola.

Ministrstvo kmetijstva je določilo, da plačujejo odslej privatni učenci enoletne vinarske in sadjarske šole v Mariboru za oskrbo v internatu, ki dokažejo z občinskimi potrdilom, da so sinovi kmetovalcev, mesečno Din. 200.—, dočim ostane za sinove drugih stanov mesečna oskrbina v višini Din. 400.—. Enoletna vinarska in sadjarska šola bo sprejela letos 30 učencev in sicer 20 državnih gojencev, ki dobijo vso oskrbo zastoj ter 10 plačujočih (privatnih) učencev. O sprejemu bo šola obvestila vsakega prosilca pisмено.

Vodstvo srednje vinarske in sadjarske šole v Mariboru.

Prva železnica v Albaniji.

Letos so dogradili in izročili prometu prvo železniško progo na albanskih tleh. Prvoga gre od pristanišča v Draču na Korico in Elbasan. Dolga je 250 km. Kasneje dobi zvezo z Bitoljem v Jugoslaviji.

Dva Musila.

Svoječasno so listi poročali, da se je ponesrečil na piramidah v Egiptu profesor Musil. Pa to ni tisti slavní učenjak in poznavalec vzhodnih krajev in jezikov, kakor se je sprva mislilo. Ponesrečil se je neki drugi profesor Musil.

MIHEC: Ko sila priganja na skupni nastop, ošabnost na pot se postavi.
JAKEC: Če vsega ne skvari z napuhom ta trop, nerodnost ostalo napravi.

Dva prava divjaka.

V nedeljo 22. t. m. je bila v Trstu v ulici Rigutti huda bitka. V gostilno Karla Ukmarja sta prišla brata Albin in Anton Stemberger, znana ptiča. Pripehjala sta s seboj harmonikarja in začela gospodariti po gostilni. Ker Ukmar ni pustil svirati, sta brata začela mahati okoli sebe kakor mora. Pretapia sta Ukmarja, da je komaj ušel, razgnala goste, lomila stole, drobila kozarce in razbila luč. Potlej sta pa brskala po razvalinah išoč morda plačilo za storjeno delo. Tedaj se je vrnila Ukmarjeva žena gledat, kaj je še celega ostalo. Divjaka sta planila ven na ulico. «Blagi» Anton je imel v rokah velik nož. Mahal je kakor obseden. Na smrt je oklal orožniškega brigadirja Lanzilottija, ki je kasneje v bolnišnici podlegel ranam. Nekateri radovedneži jo je izkupil: Anton Bužan v stegno, Anton Frfila tudi v stegno; bunte je odnesel Adolf Costantini. Oba «usmiljena brata» sta odvihrala na svoj dom v isti ulici, se umila in preoblekla in — mrknila. Oblast jo zasleduje.

«Beli strup».

Zagrebski listi prinašajo odkritja o obsežnem tihotapstvu s kokainom, ki se je vršilo med Nemčijo, Zagrebom in Parizom. Kokain je dobavljala darmstadtška kemična tovarna «Merk» Kokain je prihajal z ostalimi drogami in zdravili na veliko državno «Farmaceutično zalogo» v Zagrebu, in sicer so najeti pomočniki zavoj s kokainom prilagali ostalim pošiljatkam šele na Dunaju. Ker so pošiljatve, ki prihajajo na državno zalogo, namanjene za državne lekarne, so carine proste. Zato vtihotapljanje po tej poti ni bilo težko, ker pošiljatev nihče ne nadzoruje. Iz Jugoslavije v Francijo so pa vtihotapljali posebni, sijajno plačani agenti, predvsem invalidi, ki so skrivali kokain v svojih protezah (umetnih udih). Za vsako potovanje v Francijo je prejel agent 20.000 dinarjev. Tihotapci so se vozili preko Sušaka, Reke, Jesenic in Rakeka v Italijo in od tam v Švico in Pariz. Svoje pomagalice so imeli med pariškimi dijaki. Dokaj strupa so razpečali pa tudi v samem Zagrebu. Tihotapska družba se je pa pečala tudi s ponarejanjem denarja; in sicer je ena skupina ponarejala dvodinarske novce, druga pa dolarske bankovce po 5 dolarjev in 50 dolarjev. Vse stroje in priprave ter material je policija odkrila deloma v Zagrebu deloma v Bjelovaru in zaplenila. Med ponarejalci sta v Bjelovaru dva državna upravnika uradnika; vsega je policija v Bjelovaru aretirala 20 oseb, ki so jih odveli v Zagreb.

Čuden venec.

Na grob tirana Dzerdzinskega je bil položen tudi venec, sestavljen iz samih samokresov. Ta venec bo shranjen v revolucionarnem muzeju u Moskvi.

Kmet in narod

Na Veliki Šmaran je bilo v Mariboru slavnostno zborovanje kmečkega stanu. Udeležilo se ga je kakih 6000 kmetov. Na zborovanju so nastopili najimenitnejši govorniki. V dneh pred Velikim šmarom so bila v ožjem krogu predavanja o kmečkem stanu, domu in delu, o sodobnih potrebah kmečkega stanu, pa tudi o pomenu kmečkega stanu za ves narod. Na dan Velikega šmarja pa je bil slovesen zaključek, na katerem je govoril tudi dr. Anton Korošec. Iz njegovega govora bomo navedli par zanimljivih odstavkov.

Kmet je steber naroda.

«Kmečki stan je studenec in vir vsega narodnega življenja. Iz njega se poživilja dan na dan vsi drugi slovenski stano- vi, iz njega dobivajo svojo moč in silo. V njem živi neomajana naprej stara vera naših očetov, v njem se ohranjuje zdravje in odpornost, v njem se vzdržuje nemoteno naprej naš jezik, pomenljive stare šege in navade, v njem se opevajo srčna čustva v narodnih pesmih, v njem se oblikujejo stare skušnje in narodna modrost v zlate pregovore. Spoznali smo, kako potreben, važen je ta stan in da je naša sveta naloga, posvetiti vse svoje moči, da ohranimo kmečki stan, ako hočemo očuvati celokupni naš slovenski narod».

Krivi proroki.

«Toda danes vstajajo med nami krivi proroki, ki pravijo, da slovenski narod nima nobenega pomena v krogu drugih narodov in da je delo zanj nepotrebno in odveč. K neki učiteljici je prišla slovenska gospa in je tožila, da ne ve, kako bi vzgajala svojo deco, češ saj jih ni vredno vzgajati za slovenski narod, ker je ta vendar tako majhen. Ta milijonček, kaj more pomeniti med drugimi večjimi narodi».

Bog je hotel.

Toda mi smo mnenja, trdnega, neomajnega mišljenja, da naš narod ni zapisan smrti, ampak da je pozvan k življenju, in da smo mi njegovi sinovi in hčere poklicani, da mu branimo to življenje in mu ga po možnosti uredimo lepo in prijetno. **Sin, ki se odreka svoje matere, je propalica, in človek, ki se odreka svojemu narodu je tudi propalica.** Božja previdnost je hotela, da je tudi mali slovenski narod na svetu. V poganskih časih so male, slabotne in odvečne otroke izpostavljali na samotnih krajih, da so od gladi umrli. To ni samo kruto in surovo, ampak je tudi proti narodu. A mi si svojega naroda, ki ga je Bog tudi postavil na ta svet, ne pustimo iztrgati in izpostaviti. Kakor mati najbolj ljubi svoje malo dete in mu posveča največ pažnje, tako tudi mi tembolj ljubimo svoj narod in ga moramo ljubiti, ker je tako majhen, šibek med drugimi narodi».

Nalogo iščejo.

«Žal, da se nahajajo ljudje — ne mnogo njih, a se nahajajo — ki postajajo malo- dušni, ker baže ne vidijo nobene naloge za naš narod v krogu drugih večjih narodov. Izgubili so zaupanje v načrte božje previdnosti, izgubili pa tudi vso živo zvezo s svojim narodom, ki jih je rodil, vzgo- jil in postavil na različna važna mesta. To so sinovi in hčere, ki se pripravljajo, da pozabijo in zatajijo svojo mater, da se postavijo izven občestva svojega naroda».

Naloga slovenskega naroda.

«Tudi slovenski narod ima svojo poseb- no nalogo, svoje zvanje v krogu drugih narodov. Po mojem globokem prepriča- nju je naša naloga, da damo svetu pri- mer, kako je treba ne samo nekaterim krogom, ampak širokim plastem naroda dati največjo možno kulturo, razuma, volje in srca. Nočemo sicer zaostati tudi v kraljestvu visoke znanosti in lepe u- metnosti. In že smo dali v tem oziru svoj

delež. Pa četudi morja na polju znanos- ti in umetnosti ne bi mogli tekmovali z večjimi in bogatejšimi narodi, nekaj je mogoče in te naloge si ne damo vzeti od nikogar: da nesemo domačo in svetovno kulturo v najširše plasti slovenskega na- roda. Omika razuma, volje in srca, ta mo- ra najti pot do poslednje koče sloven- skega kmeta, delavca in obrtnika. V tem lahko tekmuje in hočemo tekmuje- ti tudi z drugimi velikimi narodi. Večji in bogatejši narodi imajo veliko število znanstvenikov in umetnikov, a mi hoče- mo imeti celi narod do poslednjega člo- veka, da bo bistrega razuma, trdne vo- lje in poštenega, plemenitega srca. Maj- hen narodič smo, a poklicani, da pokaže- mo svetu, kaj lahko tudi majhen narod iz sebe naredi, kako se lahko dvigne za vzor vsem drugim, tudi večjim narodom. Zato pa proč z vsako malodušnostjo, na njeno mesto navdušenje, pogum in neu- morno delo»!

O narodnih manjšinah v Jugoslaviji

Vprašanje narodnih manjšin je posta- lo splošno evropsko vprašanje, s katerim se radi ali neradi morajo pečati vsako- vrstni državniki. Mednarodna zveza za Društvo narodov je poslala na Balkan profesorja Ruysena samo s tem name- nom, da preuči na licu mesta, kako se go- di narodnim drobcem. Ruysen je o svo- jem potovanju podal dolgo poročilo na ob- čnem zboru Zveze v Londonu. Zadnjič smo objavili razmere Bolgarov in Rumu- nov sledeč članku posl. Besednjaka, ki se je občnega zbora udeležil. Za danes naj čitatelji berejo o stanju narodnih manjšin v Jugoslaviji.

Katere so te manjšine?

So predvsem tri: Nemci, Madžari in Ru- muni. Rumuni in velik del Nemcev in Mažarov prebivajo v Banatu, Bački in Baranji, dežele, ki se imenujejo s skup- nim imenom Vojvodina. Po zadnjem u- radnem ljudskem štetju iz leta 1921. je Nemcev 375.000, Madžarov 316.000 in Ru- munov 61.000. «Vse manjšine» — poudar- ja prof. Ruysen — «imajo lastne ljudske in srednje šole, bi jih vzdržuje ali podpi- ra država, imajo lastne cerkve, kjer se vrši božja služba v jeziku manjšine. Te- kom potovanja nisem čul nobenih pri- tožb iz ust nemške, madžarske in rumu- nske manjšine v Jugoslaviji».

Makedonija.

Srbija in Bolgarija sta se borili deset- letja za to zemljo in tudi danes so ti kra- ji vzrok vseh sporov in nasprotstev med obema jugoslovanskima narodoma. Dok- ler se Srbi in Bolgari ne sporazumejo glede Makedonije, je težko misliti na združitev vseh Jugoslovancev v veliko skupno državo od Jadranskega do Črne- ga morja. To je pa življensko vprašanje bodočnosti jugoslovanstva. Šele ko bodo

združeni Srbi, Hrvati, Slovenci in Bolga- ri v veliki Jugoslaviji, bodo postali vele- sila v Evropi.

Iz makedonske preteklosti.

«Tekom zgodovine» — pravi prof. Ruys- sen — «je pripadala Makedonija izmeno- ma Bolgarom in Srbom. Bolgarska je bi- la v 12. in 13. stoletju, srbska v 14. sto- letju. Tedaj je bila srbska civilizacija na vrhuncu in je zapustila trajne sledove svojega vpliva v tej deželi. Ohranilo se je iz tistih časov veliko število stavb, ki te pretresejo po svoji umetniški izvirnos- ti. Ob koncu 14. veka je padla Makedo- nija pod jarem Turkov, kjer je ostala do leta 1913., to se pravi več ko 450 let. V tej dobi ni mogoče govoriti ne o bolgarski in ne o srbski Makedoniji.

Ko so pa začeli balkanski Slovani, Srbi na severu in Bolgari na severovzhodu, tresti turški jarem, katerega so končno tudi zlomili, tedaj je obračalo makedon- sko ljudstvo čedalje bolj pogostoma oči proti svojim bolj srečnim slovanskim bratom, pričakujoč od njih osvobojenja. Odkod pride osvoboditelj? Iz Belgrada ali iz Sofije? Makedonsko ljudstvo bi ga bilo pozdravilo, naj bi bil prišel od koderkoli, in Makedonija bi bila postala brez vsake težave in brez nasilja popolnoma srbska ali pa bolgarska. Zakaj slovanska nare- čja v Makedoniji so tako sorodna in slič- na toliko srbsčini kolikor bolgarščini, da je izmenjava misli in razumevanje silno lahko in se more vršiti brez resnih za- prek.

Doba prijateljstva.

V Makedoniji so ustanavljali toliko Srbi kolikor Bolgari verske šole, ki so bile edine dopuščene v turški državi. Kjer je bila šola bolgarska, so postali otroci

Bolgari, kjer je bila srbska, Srbi, in si- cer tu in tam brez nasilja.

Bil je čas, ko je bilo Srbom popolnoma postransko, je-li pohajajo makedonski otroci srbske ali pa bolgarske šole. Glav- no jim je bilo, da ostanejo Slovani in kristjani. Bolgari in Srbi so delali tedaj skupno in se borili v enotni fronti proti Turkom in Grkom.

Kako je zrastel bolgarski vpliv.

Za dobe turškega gospostva so bile v Makedoniji dovoljene kristjanom edino le gotove verske pravice, s katerimi pa je bil združen narodni obstanek. Ker so bili makedonci pravoslavni, so spazali pod pravoslavno cerkev in ta je bila na Tur- škem grška. Vrhovni cerkveni poglavar je imel sedež v Carigradu in je bil grški pa- triarh. Grki so izrabljali ugoden položaj za raznarodovanje in kjer se je ustano- vila pravoslavna cerkev, so uvažali brž gr-ški jezik in ga vsiljevali slovanskim o- trokom. Srbi in Bolgari so se morali tako boriti na dve strani: proti Turkom in proti Grkom. Po dolgih borbah se je po- srečilo turškim Bolgarom, da so odcepili cerkev od Grkov in da so dobili leta 1870. lastni bolgarski eksarhat (lastno nadško- fijo). S tem je bilo grškega potujčevanja konec in bolgarska cerkev je zadobila ve- lik ugled med vsemi Slovani na Tur- škem. Ker Srbi niso imeli lastne cerkve- ne organizacije so podpirali na vso moč bolgarsko in pomagali sami ustanovljati bolgarske cerkvene šole v Makedoniji. Bi- je doba srbsko-bolgarskega prijateljstva.

Edine tako si lahko razlagamo, zakaj je prevladal v par desetletjih v Makedo- niji bolgarski vpliv.

Doba sovražstva in vojen.

Toda kmalu je prišel čas, ko se je srb- sko-bolgarsko prijateljstvo izprevrglo v hudo sovražstvo. Evropske velesile so hujskale en narod proti drugemu in leta 1885. je izbruhnila vojna med Srbijo in Bolgarijo. Drugič so se spopadli Bolgari in Srbi leta 1913. med balkansko vojno proti Turkom. Najhujša je bila seveda doba svetovne vojne, ko so Bolgari izdali slovanstvo, se združili z Nemci, Avstrijci in Turki ter padli v hrbet junaški Srbiji. Od tistih časov so se Bolgari zamerili ne samo Srbom, temveč tudi Čehom, Rusom, Slovakom, Poljakom, in sploh vsem slovanskim narodom. Toda ta žalostna do- ba je k sreči za nami, treba jo je polago- ma pozabiti.

Kako je sedaj v Makedoniji.

O današnjem stanju makedonskega vprašanja pravi prof. Ruysen: «Dobil sem zelo jasn vtis, da se bo dežela prav hitro prilagodila srbski vladi. Še enkrat poudarjam, da ne tvorita v teh krajih ne jezik in ne kultura resne zapreke zdru- ženju. Kar je neprestano vzbujalo moje pozornost, je bila izredna lahkota, s ka- tero so se mnogoštevilne srbske uradne osebe, kakor veliki župani, častniki, pro- fesorji itd. razgovarjali z domačim pre-

PODLISTEK

Starine iz Osapske doline

V osapski okolici.

Pri Materi božji na Vzročku ob izviru Rižane pravi nadpis, da so zgradili, ozi- roma prenovili cerkev leta 1691. Vrata in nov vhod je dal narediti župan iz Bezovice Ivan Skorja leta 1753. Ladja cerkve goto- vo ni starejša, zelo star pa je prezbiterij in zakristija.

Zgodovine prastare predloške cerkve se ne dotikam, ker je to zgodovino stro- kovnjaško preštudiral in popisal, a žal ne objavil, bivši loški župnik gospod Josip Sancin, ki živi sedaj v pokoju v Ricma- njah.

Vse ostale cerkve osapske okolice so iz 17. stoletja, v svoji sedanji obliki namreč.

Cerkve sv. Socerba so prenesli iz gra- ščine, kjer je danes. Ta cerkvica, oziro- ma njena matica v gradu, ima imenitno zgodovino, ki je posebne knjige vredna.

Tri stare oltarne slike so prenešene iz grajske kapele. Nagrobna plošča v cerkvi priča, da počiva pod njo Katarina Luma- ca de Milecbon, rojena Marburg, žena cesarskega namestnika na Socerbu. Let- nica 1704.

Glagolski spomini.

Kakor vemo iz zgodovine, se je po ve- čini istrskih cerkv v srednjem veku gla- golalo; sv. mašo in obrede so opravljali v staroslovanskem jeziku. Živa priča za to je vklesan napis v cerkvi v Predloki iz 15. stoletja. Potem je vdiral zopet la- tinsčina. Ponekod se je ohranila še do poznega 18. stoletja. Leta 1734. je delal duhovnik Dianič izpit za župnika v Ka- štelu. Piranski kapitel, ki ga je izpra- ševal v prisotnosti samega škofa, je i- mel za tolmača krkavškega dekana, ker Dianič ni poznal ne latinskega ne itali- janskega jezika in je bral mašo v glago- lici. To je zapisano v arhivu tržaškega škofijstva.

V Črnomkalu nad Ospm so trije stari napisi: eden je iz rimske dobe za časa po

Kristusu. Drugi napis je vklesan nad vratmi neke zelo stare hiše. Ta napis ve- li: «1489. Andreas et Benko construxe- runt». To se pravi: Andrej in Benko sta zgradila. Domačini pravijo, da sta mora- la biti Andrej in Benko tuja mojstra, ker da Benkoto ni nobenega v bližini. Po mo- jem sta bila brata, hišna gospodarja. Da je bilo ime Benko znano, je razvidno iz knjig osapske fare. V letu 1621. je zapi- san neki Nikolaj Benko in je torej Ben- ko družinsko ime. Dne 17. oktobra 1611. pa je bil v Ospu za botra neki Benko Hla- čon. Hlačon je bil domači priimek in je bilo ime Benko torej krstno ime.

Tretji napis pa je najbolj znamenit, ker je glagolski in še ni preiskan. Leta 1921. si je neki Jožef Pavlič prezidal hi- šo. V prvem nadstropju je v senišču za- del na dva kamna z glagolskimi napisom, ki ju je vzidal ob vhodu poleg hišnih vrat. Žena je dejala, da mislijo zidove o- metati. Kamna nista cela in tako sta tu- di napisa raztrgana. Z glagolskimi crkami (Č. U. O.) zapisana letnica se bere 1470.

Sklepne besede.

Te drobtine iz osapske župnije sem zbral, da se ne porazgubijo, in kar sem spominov slišal od starih mož, zlasti od dobrodušnega Jožefa Vodopivca, Bran- dolina, sem zapisal, da se otmejo pozabi. Marsikaj mi je tudi povedal prijatelj Franc Malalan, ki z veliko ljubeznijo in izredno požrtvovalnostjo vodi osapsko faro. Ljudstvo je vse brez izjeme po umu brihtno, po srcu dobro. V župniku in de- kanu vidijo svojega dobrega, skrbnega dušnega pastirja, pa tudi svetovalca in očeta ter prijatelja v vseh časnih zade- vah. Na lanko Telovo, ko so se zbrali pri dekanu zastopniki vseh vasi, cerkve- ni starešine in srenjski župani, ki so mu izrekli zdravice hvaležnosti, je on v ginljivem odgovoru povedal: V težkih dneh ste me spoznali. Tak tudi ostanem. Ostanimo si zvesti drug drugemu.

Bog daj, da bi dobro ljudstvo osapske doline zvesto držalo načrtov velikega ro- doljuba Josipa Kompareta in da bi pod vodstvom gospoda Malalana še dalje na- predovalo.

Fran Popotnik.

GOSPODARSTVO

Proti pijančevanju

Kraljevi odlok z dne 7. oktobra 1923, je bil v zakon spremenjen in objavljen v uradnem listu 10. junija letos. Zakon obsega sledeče določbe:

1. Na vsakih tisoč prebivalcev sme biti samo ena gostilna, kavarna ali podobna reč, kjer se prodaja vino, pivo, žganje, ali kaka druga opojna pijača.

Oblast lahko dovoli gostilno tudi na manj kot tisoč prebivalcev, vendar pa ne manj kot tisoč prebivalcev.

2. Izdajanje provizoričnih (začasnih) licenc je prepovedano.

3. Točenje alkoholnih pijač ne sme začeti ob delavnikih pred 10. in ob nedeljah pred 11. uro. Od 15. maja do 31. oktobra se ne smejo točiti alkoholne pijače po 11. uri zvečer, od 1. novembra do 14. maja po 10. uri zvečer.

4. V protialkoholno komisijo določi prefekt tudi enega zastopnika prodajalcev alkoholnih pijač.

*

Želeti je, da bi se ta postava povsod izvajala v takem duhu, da bi se preprečilo škodljivo pijančevanje in vse nerodnosti, ki iz tega izvirajo.

Poljedelska razstava

Dandanes, ko so povsod razstave, je prav, da se tudi uspehi poljedelstva pokažejo na razstavah. Dne 8. avgusta je bila v Poli odprta poljedelska razstava za istrsko deželo. Namen je bil predvsem, pokazati uspehe žitne propagande. Žito je bilo razstavljeno na ogled v šopih klasja in omlačeno v vrečah kot semenski vzorec. Razstavljeni so bili tudi vsakovrstni poljedelski stroji. Razstavilo je vsega skupaj 200 gospodarjev.

Nagrade.

Mnogi razstavljalci so dobili nagrade. Nagrade so bile razdeljene na tri vrste ali kategorije. V prvi kategoriji so bili gospodarji, ki so obsejali čez 5 hektarjev njiv s pšenico. V drugi kategoriji so bili srednji kmetje, ki so obsejali manj kakor 5 ha; v tretji kategoriji so bili mali gospodarji, ki so obsejali manj kakor 1 ha. Najvišja nagrada je bila v 1. kategoriji 2000 lir, drugi so dobili razmeroma manjše svoje; nekateri so dobili stroje.

Stanje poljedelstva v Istri.

Pri otvoritvi razstave je govoril tudi poslanec Bilucaglia, ki je podal nekaj zanimivih podatkov o stanju in razvoju poljedelstva v Istri.

V letih 1904-1913 se je pridelalo v Istri na 1 ha letno povprečno 7 stotov pšenice, razmeroma ravno toliko tudi v naslednjem desetletju do 1. 1922. V letu 1923. se je povprečni pridelek zvišal na 9 stotov in 1. 1925. je znašal 12 stotov. Letos — pravi Bilucaglia — je bilo okroglo 13 stotov, a če bi bilo vreme ugodnejše, bi bili prišli do 16 stotov. Kmetje so se začeli oprijemati bolj modernih načinov obdelovanja, uporabljajo več strojev in tudi več umetnega gnojila. Letos so porabili umetnih gnojil 14.000 stotov več kakor lani (lani so porabili superfosfata 5868 stotov, letos pa 18.301 stot, kajniti lani 98, letos 932, apnenčevega dušika in drugih dušičnatih gnojil lani 268, letos 1369). Izbranega semena se je porabilo lani 423 stotov, letos pa 785 stotov. Beneški Zavod za poljedelski kredit je dal pol milijona posojila.

Naša pripomba.

Zdi se nam, da je poslanec Bilucaglia videl napredek poljedelstva nekoliko preveč rožnato. Statistične podatke o pridelku je treba pač zelo previdno čitati. Ne moremo verjeti, da bi se v teh letih na enaki površini pridelala kar dvojna količina pšenice v primeri s stanjem pred 10 leti. (Kaj pa porečejo tisti kmetje, ki vsako jesen govorijo: Lani je še blo, še, letos pa ni niti semena...?) Sicer pa nas le veseli, da tudi v Istri poljedelstvo napreduje in želimo, da bi še bolj.

Opomnimo še to, da v poročilu, ki ga prinaša «L'Istria agricola», ni sledu o koperskem okraju. To je pa velik del Istre. Ali se je izgubil v kakšnih papirjih?

Kako se meso ohrani sveže. Poleti je velika sitnost z mesom. Če se danes ne poje, jutri je že zanič. Kako pomagati? Deni sveže meso v lončeno posodo in ga zalij z mlekom. Obloži meso s kamenom, da ne ustane. Drugi dan se meso skisa, pa to ne škodi mesu. Za več dni se meso ohrani dobro brez slabega vonja in se lahko sprosti porablja. Skisano mleko se pokrmi prašičem ali gosem. — Drug način: meso zavij v bel prtč ali nepremočljiv papir (kakrašen se rabi za maslo itd.) in ga zasuj od vseh strani z ogljenim prahom.

Šparglji so zdravi. Na to malokdo misli, ker se šparglji uživajo kot gospodarska jed. Včasih pa so veljali za zdravilno rastlino. Dobri so bili proti glavobolu, jetiki, bolečinam v hrbtenici. Zdravniki so jih celo predpisovali. Res je, da šparglji dobro delujejo na čiščenje krvi, odvajanje vode in sploh izmenjavo snovi v telesnem organizmu. Pravijo, da so šparglji že marsikomu pripomogli k visoki starosti.

«Adria», delniška družba za morsko plovo na Reki, je imela 31. julija občni zbor. Delniški kapital znaša 30 milijonov. Dobička je bilo leta 1925. 2.253.975 lir. Upravni svet je dobil nagrade 162 titov, delničarji dobe 6% dividendo. Predsednik družbe je Andrej Osojnak.

«Kozuličeva finančna družba» je imela občni zbor v Rimu. Njen kapital znaša 50 milijonov in je naložen v delnicah Kozuličevega plovnega podjetja v Trstu. Finančna družba je razdelila za preteklo leto 8% dividendo. Svoj kapital namerava zvišati na 100 milijonov.

Cene po Istri. Črno vino: Motovun 250-280, Piran 290, Črni vrh 280. — Belo vino: Višnjan 260, Piran 280, Črni vrh 260, Gračišče 220-240. — Olje 9-10 lir liter. — Seno 25-40. — Pšenica 190-210. Koruza 140 L. q.

Po čem je lira?

Dne 25. avgusta si dal ali dobil:

za 100 dinarjev —	58.25 L.
za 100 k. kron —	89.50 L.
za 100 fr. frankov —	86.75 L.
za 100 šilingov —	428. — L.
za 1 dolar —	30.10 L.
za 1 fant —	147.25 L.

Cena oglasov v «Mali listu».

Za 1 centimeter višine v eni koloni 4.— L. Pri 5 kratni objavi 20% popusta
» 10 » » 30% »
» 26 » » (pol leta) 40% popusta.
Pri 52 kratni objavi (celo leto) 50% popusta.

MALI OGLASI

Cena «Malih oglasov»: navaden tisk 30 stotink beseda; mastno 40 stotink beseda; vse Z VELIKIMI ČRKAMI 50 stot. beseda.

VELIKA ZALOGA papirja, papirnatih vreč. Uvoz in izvoz na vse kraje. Po ugodnih cenah. Tvrška Gastone Dolinar, Trst - Via Ugo Polonio 5.

GLYKOL. Jako učinkovito sredstvo posebnost v poletnem času in v vročini. Kdor se čuti šibek na živcih in trpi glavobol, naj uporablja edino le «Glykol», ki ozdravi v najkrajšem času. Cena steklenici L. 7.—. Za celo zdravljenje zadostuje 8 steklenic. Dobiva se le v lekarni Castellonovich, Trst, (San Giacomo - Sv. Jakob) Via Giuliani 42 (vspretno z ulico via dell'Istria).

Kdor želi kupiti POSESTVO V JUGOSLAVIJI, se naj obrne na splošno znano in največje posredovalno pisarno v Sloveniji «POSESTVO, LJUBLJANA, Sv. Petra cesta št. 24. Tvrška izdaja svoj list, v katerem oglašuje veliko število najraznovrstnejših posestev. Naročnina letno Din. 20.—, polletno Din. 10.—. Na željo pošljemo 1 številko brezplačno.

15-16 LETNI DEČKO poštenih starišev želi vstopiti kot vajenec v mehanično delavnico. Naslov pri upravi «Malega lista».

Zdravnik
dr. FRANC GRUDEN
v Postojni
(Kutineva hiša, nasproti lekarne)
od 9-12

PRIMARIJ
dr. Ettore D'Osvaldo
Ravnatelj očesnega oddelka v goriški mestni bolnišnici. Izkušen na očesni kliniki dunajskega vseučilišča.
Specialist za bolezni na očeh
Sprejema od 10-12 in od 3-4
Gorica, Corso G. Verdi 24.

Andrej Purič
TRST
Via Media št. 6
Kovaški — mojster
IZVRŠUJE: Vsakovrstna stavbena dela — železne ograje in omrežja — Takojšnja izvršitev — Štedilniki vseh vrst — Izdeluje tudi železne roletes — Popravo, spopolnitve.

Stab. Tip. Silvio Spazzal - Trieste.

Zobozdravnik
Dr. LOJZ KRAIGHER
specialist za zobe in usta sprejema
v Gorici na Travniku št. 20
in v Ajdovščini nasproti posojilnici

Röntgenološki zavod
PRIMARIJA
dr. A. de Fiori
v Gorici
Corso Vittorio Em. III. 14
Sprejema od 9-12 in od 2-4

ZOBOZDRAVNIK
Dr. L. MERMOLJA
specijalist
za zobne in ustne bolezni sprejema
v Gorici na Travniku št. 5, II.
od 9-12 in od 3-5

Ljubljanska kreditna banka
Podružnica v Trstu: Via XXX Ottobre 11
Brzjavni naslov: Bancalubiana - Telefona: 5-18, 22-98

Podružnice:

GORICA, Brežice, Celje, Crenelj, Kranj, Logatec, Maribor, Metković, N. Sad, Ptuj, Srebrno, Split, ...

Centrala v Ljubljani

Delniška glavica in rezervni sklad: 60.000.000 dinarjev

Bavi se z vsemi bančnimi posli. — Sprejema vloge na vložne knjižice ter jih obrestuje z 4%, a vloge na tekoče račune v lirah in v dinarjih po dogovoru najbolje — Izvršuje borzne naloge in daje v najem varnostne celice (SAFES)

Blagajna je odprta od 9^{1/2} do 12.30 in od 14^{1/2} do 16 ure.

Največja zaloga pohištva
na Goriškem - GORICA, Via Carducci (Gospodarska ul.) 14
Ustanovljena leta 1897.

Na izbiro 50 celotnih oprem
bodisi za spalnice bodisi za obednice
od prav preprostih do najbolj razkošnih
Cene zmerne! Delo trdno!
Pohištvo lastnega izdelka, izvršeno od prvovrstnih delavcev vsake stroke

ANTON BREŠČAK
VIA CARDUCCI (GOSPOSKA UL.) 14

čevljarnica FORCESSIN
odlikovana v Parizu in Genovi 1924.
z veliko premijo, diplomom in zlato svetinjo
Trst via Caprin 5 pri Sv. Jakobu Trst

Ni vseeno,
KJE
kupujete obutev.
Ako hočete biti prvovrstno postreženi, kupujte le pri
FORCESSINU!